

Democratitzar l'economia

La sobirania resideix en el poble. Aquest vell principi democràtic sembla truncar-se quan les generacions actuals fixen la mirada en l'economia. En un marc global, amb perspectiva europea i un rerefons neoliberal, se'ns ha venut el missatge de que l'economia s'escapa al control ja no dels propis ciutadans, sinó fins i tot dels representants electes i dels propis governs escollits democràticament.

El mantra conservador de l'austeritat, traduït en les polítiques econòmiques dictades des d'una Europa cada cop més dividida entre el nord i el sud (creditors i deutors), pretén refermar una mentida basada en l'idea de que "no hi ha alternativa possible" a aquesta doctrina. El fet de que aquesta idea es converteixi en dogma no s'ha de buscar únicament en els "mèrits de la dreta", sinó també en els demèrits de les esquerres, que més de cinc anys després de l'esclat de la crisi, encara no han estat capaces de construir, oferir, explicar i posar en pràctica un veritable model econòmic alternatiu.

L'esquerra té el repte, ben actual, de relligar les velles idees de democràcia (entesa com el govern pel poble i per al poble) amb els mecanismes que fan funcionar la nostra economia. Dit amb altres paraules, davant de la dictadura dels mercats i de l'austeritat, l'esquerra hauria de construir la democratització de l'economia. Aquesta hauria de ser l'idea nuclear de tota estratègia que busqui confrontar el neoliberalisme, enterrant d'una vegada l'idea construïda de forma gairebé "orwelliana", de que no hi ha alternativa a les actuals receptes econòmiques.

En aquesta línia, per exemple, recentment hem conegut l'experiència del referèndum suís per regular els sous més alts del sector privat, l'anomenada "iniciativa 1:12", per la qual es vol introduir un límit salarial a la Constitució d'aquell país, on es fixi que ningú ha de poder guanyar en tot un any menys que el que guanya el directiu millor pagat de la seva empresa en un sol mes. En el cas suís, la relació diferencial entre aquests salaris havia anat creixent astronòmicament al llarg de les darreres tres dècades, des del 1:6 de principis dels 80 fins a un espectacular 1:93 en l'actualitat. Molt probablement, en el cas d'Espanya, aquesta relació arribaria a valors encara més insultants per les classes populars i treballadores. La dada il·lustra l'èxit del neoliberalisme durant els darrers 30 anys sota l'influència global dels postulats de la recentment desapareguda Dama de Ferro i del president nord-americà Ronald Reagan.

Mirem el nostre país. A partir d'aquesta i d'altres experiències, podríem plantejar-nos una profunda reforma econòmica que s'implementi en paral·lel a les reformes democràtiques que el nostre país necessita, sense deslligar una qüestió de l'altra? I en relació a això, tenint en compte la necessitat d'un nou procés constituent per tal de modernitzar un sistema institucional que dona mostres d'esgotament i de pèrdua de confiança ciutadana, podríem plantejar-nos la introducció a la Carta Magna de nous

Davant de la dictadura dels mercats i de l'austeritat, l'esquerra hauria de construir la democratització de l'economia

Des de l'esquerra també s'ha de perseguir l'idea de que la solidaritat i la redistribució econòmica han de produir-se necessàriament, però no entre territoris o regions, sinó entre ciutadans.

drets en matèria socioeconòmica? El fet d'implementar-ho a través de la via constitucional permetria justament que d'aquesta manera sotmetriem a la voluntat popular aspectes claus de l'arquitectura del nostre sistema fiscal, econòmic i laboral, establint una relació molt directa entre democràcia i economia.

A partir d'això, a més de l'anteriorment exposada "iniciativa 1:12", altres mesures que l'esquerra del nostre país hauria d'incloure a la seva agenda són la indexació salarial (actualització de salaris en relació a l'actualització dels preus) automàtica i garantida constitucionalment, per assegurar que les rendes del treball no perden poder adquisitiu (mesura que, a més, caldria que anés acompanyada d'una pujada del salari mínim per tal d'equiparar-lo al d'altres països amb un PIB similar), i una reforma fiscal que avanci cap a la instauració d'una renda bàsica.

La renda bàsica, per exemple en el cas de Catalunya, permetria una redistribució de rendes de la que segons alguns estudis, en sortiria beneficiada el 70 % de la població (entenen el benefici com la diferència entre la càrrega fiscal que aportem i la que rebríem del sistema), amb un altre 20 % que es quedaria pràcticament igual i únicament un 10 %, justament els qui més recursos tenen, que podria veure empitjorada en diferents nivells la seva fiscalitat.

Aquestes tres idees (iniciativa 1:12, indexació salarial automàtica i renda bàsica) permetrien assegurar una substancial reducció de les desigualtats socials i econòmiques, combatent la pobresa que està instal·lant-se als col·lectius més febles de la nostra societat, fomentant la creació d'oportunitats i avançant en el terreny de la democratització econòmica, entenent aquesta com la posada de l'economia al servei de les persones i del seu benestar social i personal.

En un altre ordre, no voldria acabar sense deixar de posar de manifest la relació entre els debats socioeconòmics i els temes nacionals. Cinc anys després de l'esclat de la crisi, l'experiència a tota Europa ens demostra que les polítiques neoliberals han servit, a més de per empobrir-nos, també per alimentar i fer créixer els nacionalismes.

En efecte, quan l'esquerra renuncia a la democratització de l'economia en un context de crisi, alguns ciutadans acaben considerant que l'única via per millorar les seves condicions de vida passa per la separació o per la independència respecte a aquelles estructures en les que es produeix algun tipus de solidaritat territorial: Catalunya en el cas d'Espanya o el Regne Unit en el cas de la Unió Europea. Més enllà d'entrar en detalls al respecte d'aquests casos concrets, plens de matisos, m'agradaria posar sobre la taula l'idea de que la millor recepta per combatre els nacionalismes és justament la pròpia democratització de l'economia, ja que per tal d'assegurar el progrés econòmic i social, des de l'esquerra també s'ha de perseguir l'idea de que la solidaritat i la redistribució econòmica han de produir-se necessàriament, però no entre territoris o regions, sinó entre ciutadans.